

MODSTANDSKRAFT MOD RADIKALISERING I LOKALSAMFUND

En sammenfatning af resultater fra et empirisk
kvalitativt studium gennemført for CERTA
Intelligence & Security

28. SEPTEMBER 2015

Implement Consulting Group
Strandvejen 56
2900 Hellerup

Tel +45 4586 7900
Email info@implement.dk
www.implement.dk

CVR 32767788
Bank 4845-3450018236
SWIFT DABADKKK
Iban DK3030003450018236

MODSTANDSKRAFT MOD
RADIKALISERING I
LOKALSAMFUND

Sammenfatningen gengiver hovedresultaterne fra et empirisk studie bestående af 30 kvalitative interviews. Undersøgelsen har haft til formål at kortlægge og vægte interpersonelle sammenhænge og deres evne til at opbygge modstandskraft i lokalsamfund mod radikaliserings. Validiteten og robustheden af et kvalitativt studie begrænser sig til de interviews, der er gennemført. Tolkning, der tager form af mere generel karakter, skal derfor læses som hypoteser for en samlet gruppe, der med fordel efterfølgende kan valideres kvantitativt.

INTRODUKTION TIL
UNDERSØGELSESDSIGN

Undersøgelsen er designet som et eksplorativt forskningsdesign, hvor der udforskes, hvilke institutioner i udvalgte lokalsamfund, der aktuelt eller potentielt bidrager til at modvirke og inddæmme voldelig ekstremisme eller radikaliserings.

Den hermeneutisk videnskabsteoretisk metode er blevet anvendt til at kortlægge og vægte institutionens evne til at opbygge modstandskraft. Metoden giver mulighed for at arbejde med informanternes livsverden og egenforståelse på samme tid. Dvs. der foregår og afprøves en fortolkning igennem interviewet, hvorved vi undgår at interviewerens fortolkning alene danner grundlag for resultatgengivelsen og opbygning af hypoteser.

Den viden, der er indsamlet gennem de 30 interviews, er således et udtryk for, hvordan informanterne - som repræsentanter fra de respektive institutioner - oplever modstandskraften i lokalsamfundene. Helt specifikt afdækkes der i løbet af interviewet såvel informantens rolle i lokalsamfundet som community leader, som informantens opfattelse af, hvad det er, der skaber modstandskraft mod radikaliserings og voldelig ekstremisme. I det sidstnævnte har informanten forholdt sig til temaer, som interviewerens spørger ind til, samtidigt med at interviewerens behandler temaer, som informanten selv bringer op. Interviewet søger dybe præcise beskrivelser af informantens livsverden frem for at indsamle entydige og kvantificerbare meninger.

Interviewene er gennemført i tre lokalsamfund, der alle har været eller er berørt af radikaliserings og voldelig ekstremisme, og som samtidig på forskellig vis og i forskellig grad har udvist lokalt initiativ for at håndtere disse problemstillinger. Selvom studiet er eksplorativt har vi udvalgt tre lokalsamfund, der varierer for så vidt angår demografi, socioøkonomi og geografisk beliggenhed for at

søge en variation og bredere belysning af, hvilke former for modstandskraft, der er til stede i lokalmiljøer i Danmark.

Dataindsamlingen har fundet sted i følgende lokalsamfund: Mjølnerparken i København, Vollsmose i Odense og Gellerup i Århus.

Der er ikke tale om tre ens geografiske felter, hvor vi kan tillade os at konkludere imellem dem. De tre geografiske områder udgør snarere et billede af et lokalsamfunds mulige influentgrupper. Resultatgengivelsen og de tilhørende hypoteser er derfor en fælles gengivelse for hele feltstudiet.

FRA ANALYTISKE
KATEGORIER TIL
ANALYSEMODEL

Interviewguiden er semi-struktureret og er bygget op om at få afklaret i hvilket omfang forskellige influentgrupper påvirker modstandskraften i et lokalsamfund. I første omgang bedes informanten selv nævne influentgrupper af betydning. Interviewer inddrager efterfølgende de grupper, som informanten ikke selv nævner i deres opgavebeskrivelse af, hvad der skaber modstandskraft. Samtidig er interviewguiden så fleksibel, at den tillader – og fordrer – muligheden for at følge op på temaer, som informanten selv formulerer. Her er det væsentlig at fremhæve, at der ikke kun spørges direkte til informanternes oplevelse af modstandskraft. Der spørges ind til konkrete aktiviteter og håndtering af fx lokalsamfundets evne og vilje til at behandle offernarrativer og os-dem fortællinger for indirekte at afdække eventuel modstandskraft.

Inspiration til udformning af spørgeguide kommer fra en model, der formulerer en gruppe brede analytiske kategorier og spørgsmål med udgangspunkt i eksisterende viden om voldelig ekstremisme og radikaliserings i Danmark. Modellen fremhæver tre områder af betydning. Kapital og fælles ressourcer, kollektive fora og processer samt kollektive evner og kapaciteter. *'Kapital og fælles ressourcer'* udtrykker den påvirkningskraft og de ressourcer, der kan være til stede i lokalsamfundet. *'Kollektive fora'* udtrykker de samlingspunkter, hvorigennem lokalsamfundet udtrykker sig. Mens *'Kollektive evner og kapaciteter'* omhandler de værktøjer og processer et lokalsamfund gør brug af – bevidst eller ubevidst - for at skabe modstandskraft. Et lokalsamfunds modstandskraft er også betinget af de socioøkonomiske faktorer, de social processer samt de mikrofaktorer, der påvirker den enkelte i lokalsamfundet.

Figur 1: Analysemodel

MODSTANDS-KRAFT	Kapital og fælles ressourcer	Kollektive fora og processer	Kollektive evner og kapaciteter
Aspekter af radikaliserings			
Makrofaktorer (socio-økonomisk ulighed, udenrigs- og sikkerheds-politik, islamkritisk national diskurs)	Hvilke ressourcer er til rådighed if.t. at påvirke fortolkning af makrofaktorer og opstille alternative handlemuligheder ?	Findes debat- og kommunikationskanaler, hvor der kan fortolkes og opstilles alternative handlemuligheder?	Findes fælles kognitive ressourcer til at fortolke på en måde der ikke benægter problemer, men anviser konstruktive handlemuligheder?
Sociale processer (top-down, bottom-up, horisontal)	Hvilke ressourcer kan kastes ind i at opdage og afbryde sociale processer, der fører til ekstremisme?	Findes kanaler og fora for udveksling af information og koordination af indgriben?	Findes fælles kognitive ressourcer til at formulere effektive og kreative måder at gribe ind på?
Mikrofaktorer (individuel sårbarhed og søgen)	Hvilke ressourcer kan kastes ind i at opdage og afbøde individuelle sårbarheder?	Findes kanaler og fora for udveksling af information og koordination af indgriben?	Findes fælles kognitive ressourcer til at formulere effektive og kreative måder at gribe ind på?

Kilde: Anja Dalgaard, CERTA Intelligence & Security

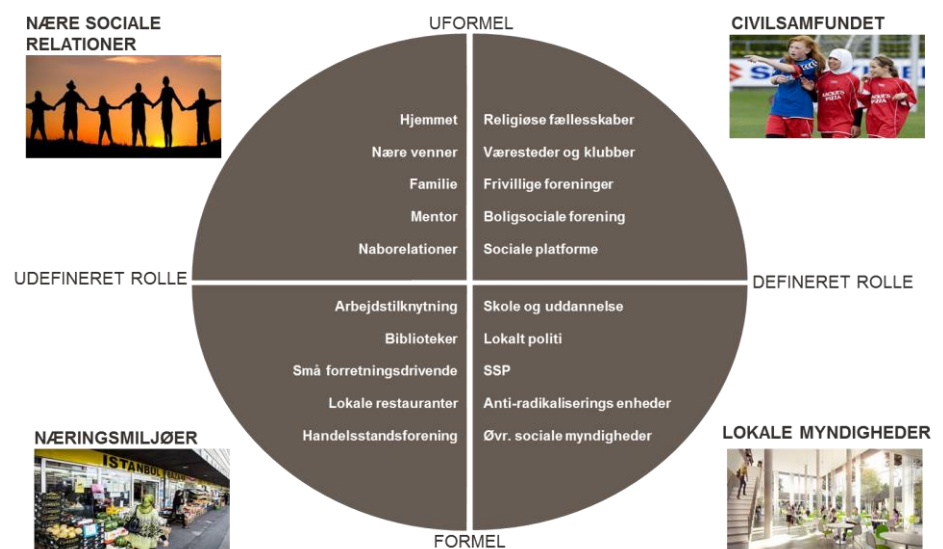
Det har været vigtigt at komme helt tæt på frontlinjen i lokalsamfundene, for at kunne beskrive forhold af betydning jf. modellen ovenfor. Informanterne er derfor valgt ud fra at være individer med indsigt i og formodet indflydelse på modstandskraften i de udvalgte lokalsamfund. Informanterne repræsenterer blandt andet beboerforeningsmedlemmer, forretningsdrivende, personer, der er aktive i det lokale foreningsliv – både frivilligt og offentligt støttet - skoleledere, klubmedarbejdere, lokale bloggere, medarbejdere ansat ved den lokale SSP-struktur. Alle sammen med det til fælles at være community leaders i det pågældende lokalsamfund.

DATAMODEL

Influentgrupperne er samlet og fordelt i en datamodel bestående af to akser. En akse, der omhandler influentgruppens rolle og en akse, der beskriver influentgruppens måde af omgås hinanden og udøve sin rolle på.

Influentgruppens rolle kan være enten udefineret eller defineret. Når rollen er udefineret, har influentgruppen mulighed for at agere mere fleksibelt og løse en given problemstilling mere individuelt og differentieret. De grupper, der har en mere defineret rolle, har typisk en defineret opgave de skal løse og/eller har fokus på, og er derfor ikke så fri i deres løsningsmodeller. Det forudsigelige ligger ofte i den definerede rolle. Interviews viste, at influentgrupper, hvis rolle er defineret, oftest er rettet mod sagen/opgaven i deres løsningsdesign og i nogle tilfælde opleves skræmmende – som udtryk for 'systemet'.

Figur 2: Datamodel

Kilde: Implement Consulting Group, Interviews med informanter fra ovennævnte grupper, 2015

De nære sociale relationer – såsom hjemmet, nære venner, familie, mentorer og naborelationer har en udefineret rolle og forholder sig til den enkelte og lokalsamfundet mere uformelt. Regler og normer er sjældent nedskrevne eller udtalte, of som flere informanter nævner, er det også i disse grupper at man møder forskellige normsæt og værdier generationer imellem.

Civilsamfundet er udtryk for influentgrupper som religiøse fællesskaber, væresteder/klubber, foreninger, boligforeninger og sociale platforme. Informanterne oplever en uformel omgang med hinanden i disse grupper. Men alligevel fornemmer de, at gruppens rolle er defineret. Man har et klart billede af, gruppens fokus og eksistensberettigelse.

De lokale myndigheder udtrykker her influentgrupper som skole/uddannelse, politi, ssp, antiradikalisering enheder og øvrige

myndigheder. Det er disse grupper informanterne fremhæver som 'systemet' og derfor også disse grupper, de umiddelbart tager lidt afstand fra eller har mistillid til. I praksis betyder det, at selvom grupperne har ressourcerne og den fornødne menneskelige kapital til at hjælpe og styrke modstandskraften, bliver de i nogle situationer fravalgt, alene fordi de bliver sidestillet med 'systemet'.

Næringsmiljøer dækker over arbejdstilhørsforhold, biblioteker, små forretningsdrivende, lokale restauranter og handelsstandsforeninger. Disse influentgrupper er i deres omgang mere formelle, men har alligevel en udefinerbar rolle og i praksis løser problemstillinger mere individuelt.

Fælles for alle influentgrupperne er, at de hver især kan spille en rolle ift. at opbygge modstandskraft i lokalsamfund. Der er som angivet fem influentgrupper i hver kategori, der kan påvirke modstandskraften mod radikaliserings og voldelige ekstremisme. Dannelsen af disse fem grupper er sket eksplorativt. Udgangspunkt var færre grupper, men interviewene anviste flere grupper, som værende af potentiel betydning.

RESILIENSMODEL

Den indsamlede empiri danner grundlag for udvikling af to forhold af betydning og som i samspil skal være opfyldt for at influentgruppen har en afgørende betydning i forhold til at opbygge modstandskraft i lokalsamfund. De to forhold handler om influentgruppens *påvirkningskraft* samt *radikaliseringsfokus*.

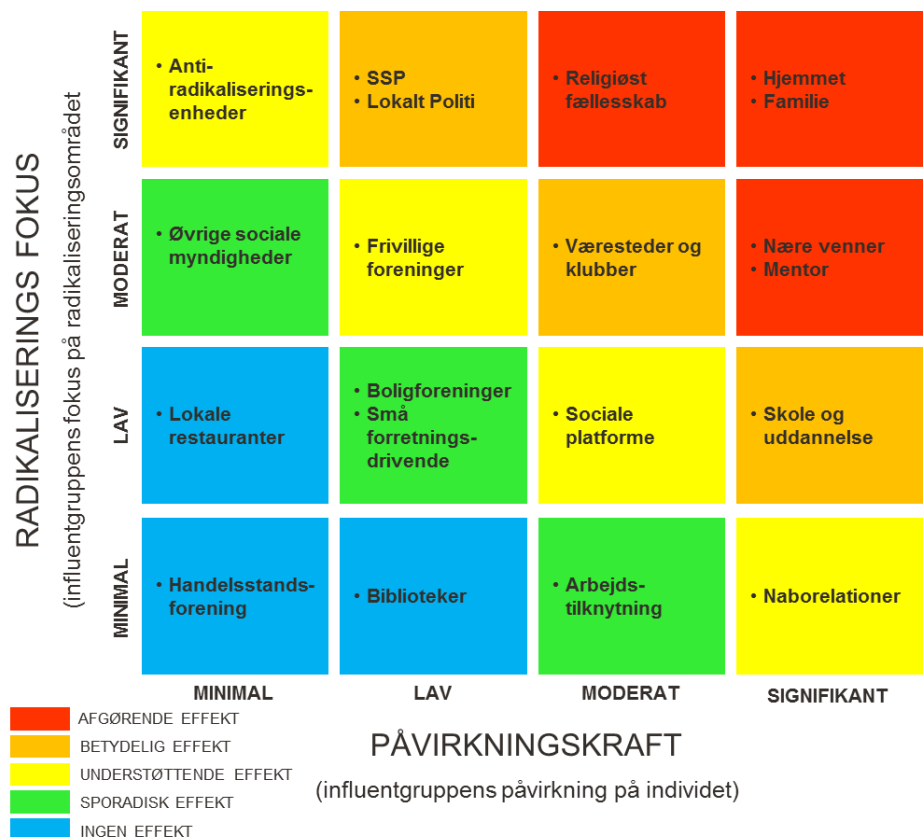
Vægtning af hhv. påvirkningskraft og radikaliseringsfokus er udtrykt på en arbitrær skala, baseret på informanternes udtalelser og vurdering af egen og andre influentgrupper. Udtalelser er omsat til 'minimal', 'lav', 'moderat' og 'signifikant'. Tolkningen udtrykker som før nævnt den udtalte fokus eller effekt fremkommet i interviewene. Men tolkningen baserer sig også på hvorvidt informanterne selv fremhæver influentgrupperne i interviewene, eller hvorvidt, de skal probes ift. betydning. Tolkningerne og dermed influentgruppernes placering i modellen er vejledende og udtrykker hypoteser, der med fordel kan valideres kvantitativt.

Med påvirkningskraft menes gruppens evne til at kunne påvirke individet, såfremt selvfølgelig respekten og tilliden er til stede til at individet lader sig påvirke af gruppen. Påvirkningskraften er at sidestille med fælles kapital og fælles evner og kapaciteter fra modellen udviklet af CERTA. Radikaliseringsfokus udtrykker informantens oplevelse og gengivelse af influentgruppens fokus på radikaliserings. Manglende radikaliseringsfokus kan også være et udtryk for 'stiltiende fokus'. Eksempelvis har naborelationer en

signifikant påvirkningskraft, idet de udtrykker et fælles værdi- og normsæt, og der lyttes til hinanden. Men radikalisering er ikke et populært samtaleemne, hvis det handler om ens egne. Derfor har nabogrupper potentialet til at have en stor modstandskraft, som ikke altid udnyttes, fordi man ikke 'taler om det, der skal siges' ift. radikalisering og voldelig ekstremisme.

Influentgruppernes placering på disse to dimensioner udgør en model for, hvad der kan skabe modstandskraft mod radikalisering og voldelig ekstremisme i lokalsamfund. Den stærkeste modstandskraft opnår man ved et samspil mellem signifikant påvirkningskraft og signifikant radikaliseringsfokus (gengivet som rød i modellen). Omvendt er et samspil mellem minimal påvirkningskraft og minimal radikaliseringsfokus et udtryk for svag modstandskraft (brun i modellen)

Figur 3: Resiliensmodel

Kilde: Implement Consulting Group, Interviews med informanter fra ovennævnte grupper, 2015

I det følgende vil vi folde denne resiliensmodel ud og inddrage koblinger til de analytiske kategorier og datamodellen, hvor det er relevant.

MODSTANDSKRAFT OG
HANDLINGSFORSLAG

Resiliensmodellen udtrykker i princippet influentgruppernes formodede bidrag til et lokalsamfunds modstandskraft - eller det modsatte. Eksempelvis er influentgrupper i det røde område potentielle risikogrupper, såfremt deres holdninger understøtter radikaliserings- og ekstremisme. Omvendt vil de kunne fungere som stærke influenter, såfremt de ønsker at modvirke radikaliserings- og ekstremisme. De kan derfor fungere som primære aktører ift. at opbygge modstandskraft i lokalsamfundene. Da deres betydning på såvel påvirkningskraft og radikaliseringsfokus er signifikant eller moderat/signifikant er de afgørende ift. sikre en modstandskraft i lokalsamfundene. De anses for at kunne tilsidesætte effekten af andre mindre betydningsfulde grupper. Det betyder i praksis, at selvom der er opbygget modstandskraft i et lokalsamfund gennem foreninger, skoler, SSP eller politi, så har disse ingen effekt, hvis familiens medlemmer 'vil det modsatte'. Det er derfor vigtigt at man som lokalsamfund formår at engagere influentgrupperne i det røde felt for at kunne tale om effektiv modstandskraft mod radikalisme og voldelig ekstremisme i et lokalsamfund.

Andre influentgrupper anses også for betydningsfulde men måske knap så afgørende. Nogle ligefrem kun med sporadisk effekt på modstandskraften. Og andre helt uden effekt, da de mangler styrke på både påvirkning og radikaliseringsfokus.

INFLUENTGRUPPER MED
AFGØRENDE EFFEKT

Influentgrupperne i det røde område, hvor såvel påvirkningskraft og radikaliseringsfokus anses for værende signifikant eller moderat/signifikant, udgøres af hjemmet, familien, nære venner, mentorer samt religiøse fællesskaber. Informanterne udtrykker fælles, at særligt hjemmet og familien har signifikant påvirkningskraft på individet samt et signifikant fokus på radikaliserings- og ekstremisme.

HJEMMET OG FAMILIE

Når hjemmet og familien fungerer som et sikkerhedsnet med betydningsfulde voksne og eventuelt søskende er påvirkningskraften stærk. For at styrke den eller bygge den op i de hjem, hvor det ikke er tilfældet, kan forældrene inkluderes mere i samarbejdet med skolen, SSP, klubberne og de frivillige foreninger. I flere hjem i disse lokalsamfund har de begrænset viden om, hvad deres børn er optaget af eller, hvordan de skal forholde sig til eventuelle udfordringer. Der er en uformel omgang med hinanden og børnene oplever til tider forskellige normsæt hjemme og ude. Mange forældre har et stort fokus på radikaliserings- og ekstremisme og udtrykker et behov for viden og samarbejde. Usikkerheden er i høj grad båret af medierne og det forhold, at man er nervøs for at blive stigmatiseret som radikaliseret, fordi

man er muslim, af de 'ikke nære' omgivelser. Hjemmet og familien uden for hjemmet kan rumme medlemmer som aktører ser op til. Her kræver det, at der er et tilhørsforhold, og at de fungerer som rollemodeller for at modvirke radikaliserings og voldelig ekstremisme i de tilfælde, hvor denne problemstilling skulle dukke op.

NÆRE VENNER

De nære venner kan på den ene side være med til at udbrede radikaliserings, samtidig med at de på den anden kan trække imod. Men da flere informanter nævner ensomhed som en direkte vej til radikaliserings, er nære venner under alle omstændigheder medvirkende til at opbygge modstandskraft i lokalsamfundene. Det fremstår tydeligt, at nære venner har en høj påvirkningskraft, og at radikaliseringsudfordringer anledningsvist drøftes i denne gruppe. Det centrale for modstandskraften er dels at venskaberne bygger på tillid (og i mindre grad respekt) og at vennerne kan inspirere hinanden i andre retninger end radikaliserings og voldelig ekstremisme – dvs. har andre fælles platforme og interesser.

MENTORER

Mentorer har en høj påvirkningskraft og et moderat fokus på radikaliserings afhængig hvilken type mentor, der er tale om. Dette udtrykkes gennem at mentorordninger er frivillige og deres påvirkning er tilvalgt. De fungerer som erstatning for hjemmet eller en forlænget forælder. Flere informanter ekspliciterer vigtigheden af mentorer – formelle eller uformelle. De formelle kan være etableret gennem antiradikaliseringsenheder eller øvrige sociale myndigheder. Den uformelle mentor kan være en betydningsfuld voksen, som fungerer som rollemodel fx en forretningsdrivende, skolelærer, klubmedarbejder. Det centrale i både den formelle og uformelle mentorrelation er, at aktøren kan identificere sig med mentoren og ophævelsen mellem system og individ finder sted, så den personlige relation vækkes til live og tillid, passende forstyrrelse, inspiration og handlemuligheder kan opstå.

RELIGIØSE FÆLLESSKABER

Religiøse fællesskaber har derimod et signifikant fokus på radikaliserings, men en mere moderat påvirkningskraft. Det udtales at et besøg i moskeen hver fredag ikke kan gøre det ud for den familiære relation. Men er familien meget religiøs forstærker det de religiøse fællesskabers påvirkningskraft. Det fremhæves, at de religiøse fællesskaber kan fungere som brobyggere mellem to samfund. Dette kan ske ved at fx moskeerne udbreder en større viden om islam og aktivt arbejder med at fortolke islam i en dansk kontekst. Flere informanter nævner vigtigheden af, at det skal være på dansk, da flere og flere muslimer ikke er særlige stærke i deres modersmål. For at moskeerne skal spille en større rolle i

skabelsen af modstandskraft må de træde ind i orkanens øje og øge samarbejdet med det enkelte individ, civilsamfundet og de lokale myndigheder.

INFLUENTGRUPPER MED BETYDELIG EFFEKT

De med orange markerede grupper i Resiliensmodellen er udtryk for influentgrupper, der har moderat påvirkningskraft og radikaliseringsfokus. Men det er også udtryk for grupper, der har signifikant radikaliseringsfokus, men lav påvirkningskraft eller vice versa. Disse influentgrupper har en betydelig effekt på modstandskraften i et lokalsamfund. Og det er derfor grupper, der bør indgå i en plan for opbygning af samme.

SSP OG LOKALT POLITI

SSP og lokalt politi har et signifikant radikaliseringsfokus, men deres påvirkningskraft er lav. De anses for at være 'systemet'. Dog skal det bemærkes at der hvor de systemmæssige barrierer ophæves bliver SSP og lokal politis påvirkningskraft stærkere. Et eksempel er her Gellerup og Vollsmose. Det kom ikke til syne i Mjølnerparken. Informanterne fremhæver det personbårne som centralt ift. at have påvirkningskraft som SPP eller lokal politi – eksempelvis tiltag som "Fra bil til cykel" og "Din betjent", hvor mennesket bag uniformen fremhæves. For at lokalpolitiet skal være en ressource er det nødvendigt, at de enkelte betjente har lokal kendskab og har mod til at "tage uniformen af" i mødet med lokalborgeren. De skal være dialog søgende med konsekvens. Empirien viser, at synlighed og nærvær kan komme frem ved fx at have "Politiets kvarter" på borgermøder og fx ønske Glædelig Eid på online medier.

I lokalsamfundene er SSP et mere eller mindre velfungerende samarbejde. Særligt fremhævet for skabelse af modstandskraft er de tværfaglige ledersamarbejder, der finder sted i Gellerup og Vollsmose. Her mødes ledere fra lokale biblioteker, beboerforeninger, politi, klubber, foreninger m.m. Disse møder faciliteres af SSP og skaber et fundament for en åben tværfaglig dialog om relevante problemstillinger og de enkelte lokalborgere. De holder desuden også borgermøder, hvor opdragelse, retssikkerhed etc. drøftes med lokalborgerne. Disse aktiviteter kunne være med til at øge påvirkningskraften hos disse to influentgrupper.

VÆRESTEDER OG KLUBBER

Væresteder og klubber har moderat fokus på radikalisering og er udtryk for en moderat påvirkningskraft. Flere informanter har nævnt, at væresteder og klubber skaber et fysisk rum for fællesskabet, men samtidig også gør, at aktørerne bliver 'klædt på'

til at være en del af fællesskabet. Sportsklubber som fodbold, dans eller boksning fungerer som samlingspunkt for lokalborgerne, og kan være med til at bringe deres brugere ud af lokalområderne (og ind i det øvrige samfund) i forbindelse med stævner og konkurrencer. Flere klubber har haft succes med at hjælpe brugerne med at håndtere PTSD (posttraumatiske stresslidelser). Desuden har det været en fordel at ansætte lokalborgere, som har lokalt kendskab til beboerne. Aktørerne og de ansatte drøfter radikaliseringsudfordringer i det daglige særligt efter markante begivenheder og kan direkte i relationen med brugeren påvirke individet.

SKOLE OG UDDANNELSE

Skole og uddannelse blev oplevet som at have et generelt lavt direkte fokus på radikalisering. Til gengæld har disse institutioner en signifikant påvirkningskraft. Hvis disse institutioner ikke lykkes med at oversætte den virkelighedsopfattelse de muslimske elever oplever hjemmefra til det danske skolesystem, kan det have en negativ påvirkning. Omar-hændelsen har fx været med til at skabe sammenstød mellem nogle elevers holdninger og lærernes udmeldinger. Flere skoler i lokalsamfundene har ikke ressourcer til at varetage den problemstilling og her ville det være fordelagtigt at øge samarbejdet med andre, som skolerne kan henvise til. Eksempelvis en anden influentgruppe (SSP eller anden gruppe med mere fokus på radikaliseringsudfordringerne). Skolen og uddannelserne kan desuden gennem omgangen med hjemmet øge deres viden om og fokus på radikaliseringsforhold og problemstilling.

INFLUENTGRUPPER MED UNDERSTØTTENDE EFFEKT

I Resiliensmodellen er der influentgrupper, der enten har signifikant eller ingen fokus på radikaleringen og modsat i relation til påvirkningskraft. Som udgangspunkt har disse grupper ikke de fornødne ressourcer ift. at opbygge modstandskraft. Men deres modstandskraft kan styrkes ved, at de indgår i et samspil med andre grupper – eksempelvis de orange eller røde – og kan bruges som talerør i den offentlige debat. De fungerer indirekte og understøtter andre influentgrupper i at udnytte deres fulde potentiale.

ANTIRADIKALISERINGS- ENHEDER

Antiradikaliseringseenhederne har i de pågældende lokalsamfund både en præventiv og afbødende rolle. De har naturligvis et signifikant fokus på radikalisering, men informanterne nævner, at deres påvirkningskraft er minimal, alene af den årsag, at man ikke har tillid til dem og ikke ønsker at kontakte dem. Det fremhæves at de fører journal og at det virker hæmmende på kontakten.

Feltstudiet viser, at mange af de øvrige i frontlinjen ikke har kendskab til fx VINK, eller overvejede at kontakte dem, hvis de havde en mistanke om øget radikaliseringsadfærd. Her er der et væsentligt potentiale for bedre tværfagligt samarbejde og nedbrydning af systemopfattelsen for at øge deres påvirkningskraft.

FRIVILLIGE FORENINGER

De frivillige foreninger har et moderat fokus på radikalisering. De frivillige foreninger har ikke en rolle som system men mere en bottom-up tilgang, hvor de inddrager lokalmiljøet. Eksempler på sådanne foreninger er Sahan, Bydelsmødre, NGO'er og lektiehjælp-cafeer. Derudover er foreningerne også en form for empowerment, en slags rollemodel og identifikation for lokalborgeren og derved en lav påvirkningskraft.

SOCIALE ONLINE FORA

Sociale online fora har også en rolle i skabelsen af modstandskraft, da de virtuelle fællesskaber bliver mere og mere udbredt som et rum, hvor de unge afprøver deres identitet og holdninger. Derigennem skaber de sig distancerede relationer og kan beskyttet afprøve forskellige holdninger. Der ligger formentlig en del potentiale her, og det anbefales at afdække dette område yderligere. Informanterne fremhæver de sociale online fora, som mødesteder. Men det er typisk ikke områder som radikalisering, der diskuteres her. Dog vil der være fora, der har større fokus, og hvor man som minimum bør deltage i debatten.

NABORELATIONER

En informant udtalte: "I Afrika skal der en hel landsby til at opdrage et barn. Lad os derfor passe på hinandens børn". Naboernes rolle kan være den ikke-biologiske familie. Det fremkom i flere interviews, at der hersker et fællesskab blandt naboer i lokalsamfundene. Fællesskabet er knyttet op omkring ligsindethed ift. værdier, ære og respekt – men ikke radikalisering. At være radikaliseret er upopulært i naboskaberne og netop derfor ikke noget, der dyrkes i samtalen. Derved har naborelationer en signifikant påvirkningskraft, men omvendt et minimal fokus på radikalisering.

INFLUENTGRUPPER MED SPORADISK EFFEKT

Nogle af influentgrupperne er karakteriseret som lav eller moderate på hhv. påvirkningskraft og radikaliseringsfokus (gengivet med grøn i resiliensmodellen). Fælles for disse influentgrupper er, at de generelt ikke har den store effekt på modstandskraften i lokalsamfundene. Dels lyttes der ikke så meget til dem, og dels har de et andet fokus. Dog er der her tale om grupper, der kan være styret af ildsjæle og derfor kan have

sporadisk effekt. En af informanterne har tidligere være grønthandler og synlig i gadebilledet. Han udnyttede sin omgang med lokalsamfundet til at gå i dialog og støtte op om dem, der havde et særligt behov. Han startede som ildsjæl som lokal handlende, men er i dag aktiv i en gruppe, der fokuserer på modstandskraft i lokalsamfund.

BEBOERFORENINGER

Beboerforeningerne har en lav påvirkningskraft og et lavt fokus på radikaliserings, men rummer alligevel et potentiale i skabelsen af modstandskraft. De kan inkludere lokalborgeren, give dem en rolle og få dem til at føle sig empowered. Desuden fungerer de som omdrejningspunkt for fædre, mødre, pige- og drengegruppe og bidrager til at holde dimissionsfester, tirsdagskaffe i gården etc. Dette indikerer at beboerforeninger skaber et fællesskab for lokalområdet. Sidst men ikke mindst så skaber beboerforeningerne aktivt medborgerskab og udvikling af boligområder i øjenhøjde og med udgangspunkt i "noget for noget" princippet.

ØVRIGE MYNDIGHEDER

De øvrige myndigheder er udfordret på at blive betragtet som "system" og derved er der stadig lang vej fra system til borger i skabelsen af modstandskraft. De ligger på et minimum, hvad angår påvirkningskraft, og har et moderat fokus på radikaliserings. Men i Vollsmose har man haft succes med at samle myndighederne rundt om den enkelte, ved at hver familie kun fik tildelt én kontaktperson fra myndigheder, og så var det myndighedernes opgave at koordinere indbyrdes. Det fik myndighederne til at fremstå samlet og mere direkte ift. den enkelte. Det anbefales at arbejde yderligere med at gå fra 'myndighed med løsning' til 'kollaboration med borgerne' for at øge påvirkningskraften.

SMÅ FORRETNINGSDRIVENDE

Blandt de små forretningsdrivende er der et potentiale for at bidrage yderligere til skabelsen af modstandskraft ved fx at etablere flere praktikophold i de lokale (eller ikke-lokale) små forretninger. Grønthandleren, cykelforretningen etc. kan være med til at være et forbillede og også fungere som netværksskabende for den enkelte lokalborger. Informanterne gengiver et lavt fokus på radikaliserings og en lav påvirkningskraft i de pågældende lokalområder. De anses for at have mere fokus på integration generelt set – eksempelvis at få sluset de unge ud i samfundet, så de kan få en indtægt og blive hjulpet i gang.

ARBEJDSSTILKNYTNING

På selve arbejdspladsen er der et minimalt fokus på radikaliserings, men selve arbejdstilknytningen kan have en stor betydning for skabelsen af modstandskraft, da det at være i arbejde giver en

følelse af nytte i samfundet og bidrager til tilhørsforhold og netværk. Desuden fungerer arbejdstilknytningen i form at mange ikke bare vil opgive sit arbejde for at rejse til Syrien. I Mjølnerparken har de succes med at have en boligsocial medarbejder, der udelukkende hjælper folk i arbejde. Fremadrettet anbefales det at lade sig inspirere af den tankegang og øge samarbejdet mellem forretningsdrivende, jobcentret og boligforeningen for at øge påvirkningskraften.

INFLUENTGRUPPER MED
INGEN EFFEKT

Den sidste gruppe af influenter har lav eller minimal påvirkningskraft og ligeså radikaliseringsfokus. Det er grupper som informanterne ikke tillægger betydning i forhold til at opbygge modstandskraft i lokalsamfundene. Gruppen er gengivet med blå i resiliensmodellen.

LOKALE RESTAURANTER

Lokale restauranter anses af informanterne som en gruppe af ingen betydning for modstandskraften. De fungerer som en lokation snarere end en aktiv spiller. For at øge påvirkningskraften kan de lokale restauranter ligesom de små forretningsdrivende, bidrage til yderligere skabelse af modstandskraft ved at tilbyde praktikophold, arbejde eller lignende.

BIBLIOTEKER

Bibliotekerne har minimalt fokus på radikalisering, og lav påvirkningskraft. Biblioteket fungerer som et opholdssted for de unge som ikke har andre steder at gå hen eller andet at tage sig til. Derudover bidrager biblioteket også med at facilitere borgermøder, temaaftener, bydelsmødre, viden, computere som kan benyttes og det bliver et samlingspunkt for lokalsamfundet. De lokale biblioteker kommer også ud i hjemmene med projektet Bogstart. Derved kan de lokale biblioteker spille en uventet rolle som ressource til at modvirke radikalisering og ekstremisme.

LOKAL
HANDELSSTANDS-
FORENING

Kun få informanter nævner den lokale handelstandsforening som medvirkende til at skabe modstandskraft. De informanter, der så nævner den lokale handelstandsforening fremhæver, at den kan bidrage sekundært som ressource mod radikalisering og voldelig ekstremisme. Fx Nørrebro Handelsforening har sloganet "Fra holdninger til handlinger" og en aktiv hjemmeside. Den kunne bruges som diskussionsforum eller lignende for skabe yderligere sammenhængskraft i lokalsamfundet og derved øge fokus på radikalisering og påvirkningskraften.

Undersøgelsen anviser en mulighed for at måle influentgruppernes modstandskraft efter samspillet mellem

påvirkningskraft og fokus på radikaliserings. Dette samspil er et udtryk for, i hvor høj grad influentgrupperne udlever deres potentiale, som det ser ud i dag. Men det er også et spørgsmål om i hvor høj grad lokalsamfundet og/eller de lokale myndigheder får iværksat og udviklet initiativer, der rammer de enkelte grupper, så deres potentiale kan udnyttes. Som det fremgår af undersøgelsen, er gruppernes effekt på modstandskraften meget afhængig af de enkelte gruppers egen evne til at 'spille sig på banen'.

I de tilfælde, hvor grupperne ikke udlever sit potentiale kunne man med fordel udvikle 'hjælpepakker' og informationsmaterialer, så grupperne kan forme sig og fungere optimalt.

CWA/LMM - September 2015